

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Lib. III. Decretalium. In quo agitur De Rebus, quae in iudicium devenire solent, cujusmodi sunt, de vita et moribus Clericorum, ...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1708

Articulus I. Quid sit dolus, culpa, casus fortuitus?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73045](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73045)

possidere. §. *recinenda*. 4. *verf. nam uti possideris*. Justit. de interdicit qua doctrina supposita tradit 1. eo casu possessionem Rogantis esse possessionem justam, quam diu res non revocatur à concedente; 2. quod, si res concessa foret aliena, & concedens eam usurpare cœpisset, iste ad complementum usucapionis posset sibi adicere totum tempus, quo eandem rem rogans possedit voluntate concedentis non revocata; hæc tamen videntur difficilia; quomodo enim possessio rogantis pro-

desse potest concedenti tunc nullam habenti possessionem per seipsum, vel per alterum? at in dato casu concedens per se ipsam, nec naturaliter, nec civiliter possideret, ut docet dictus author, & rogans non possidet nomine Concedentis, ergo. Videtur igitur dicendum, possessionem esse penes Rogantem præcisè quoad usum, quoad proprietatem, & alia jura, in ordine ad quorum actus roganti nihil constitutum est, esse penes concedentem saltem civiliter.

QUÆSTIO XV.

IN TITVLVM XV. DE COMMODATO,

1340 **Q**uoniam *commodatum* magnam afinitatem habet cum Precario, ut ex dictis constat, subjungitur illi præfens titulus *de Commodato*, hoc enim etiam gratiosum est, & nulla ex parte recipientis exigente obligatione conceditur. Quoniam autem in casu non tantum commodati, sed etiam depositi, & plurium aliorum contractuum, vel dispositionum *dolus*, quandoque culpa, vel casus fortuitus intervenire potest, & exinde circa obligationem ex commodati læsione, vel interitu plures controversiæ nascuntur, horum expositionem præmittimus.

ARTICULUS I.

Quid sit dolus, culpa, casus fortuitus?

1341 **P**ræmitto hanc quæstionem ex causa n. præced. indicata. Quare not. 1. quod *dolus* sit dictum, vel factum animo alterum decipiendi. Sumitur in bonam, vel malam partem: honestè enim, vel turpiter decipi proximus potest, ut inquit Ulpianus in L. 1. §. 1. ff. de dolo. *Honestè* decipitur; Cùm ei utilis est decipio; ut in casu, de quo Paulus ad Corinth. scribens dixit, *aspurus vos dolo ce-*
Tom. 111.

pi; dolus enim, qui salutem operatur, utilis est. Caterum frequentius in malam partem desumitur, ut constat ex pluribus sacra scriptura locis, & variis legibus tum juris civilis, tum canonici, & in hac acceptione in præfenti sumitur. *Dolus* sic acceptus L. 1. §. 1. ff. de malo, definitur: *calliditas, fallacia, ac machinatio*, ad circumveniendum, fallendum, ac decipiendum alterum adhibita. Dicitur *calliditas*, cum animo decipiendi omittis, quod facere deberes; in dolo enim versaris, sic omittens L. *dolus*. ff. mandati. Dicitur *fallacia*, cum verbis fallis; nam si falsis factis, *fraudem* propriè committis. Dicitur *machinatio*, cum tentas verbis, vel factis, deceptionem. Quia vero ad *dolum* propriè dictum opus est parva intentione, nimirum animo decipiendi, ac fallendi; hæc autem intentio in animo consistit: ideo dolus ex mente Doctorum alius est *verus*; alius, *presumptus*. Verum appellant, qui confessione decipientis, vel manifestis indiciis declaratur L. *dolum* C. de dolo: *presumptum*, qui ex conjecturis dubiis colligitur, ut tradit Bartolus in L. *quod Nerva*. n. 14. ff. depositi.

Culpa in genere est deviatio ab obligatione; seu, defectus in eo, quod quis
1342
Rr 2 de

debebat præstare, vel omittere; si quis omisit, vel fecit, ad quod omittendum, vel faciendum tenebatur in conscientia, seu sub vero peccato, dicitur *culpa Theologica*; si autem omisit (ac exinde aliquid evenit, v. g. damnum, jactura, vel interitus alicujus rei) quod per adhibitam diligentiam caveri poterat, & debebat, dicitur *culpa juridica*; hinc si talis negligentia, seu diligentia omisso facta est *animo nocendi*, non distinguitur à *dolo malo*; si verò tali animo careat, à *dolo* differt; & triplex est, nimirum *lata*, *levis*, *levissima*.

1343 *Culpa lata* est, cum diligentiam omittis, quam communiter, & frequenter homines ejus conditionis in tali negotio apponunt; *levis*, si omittas diligentiam, quam periti adhiberent: *Levissima*, si diligentiam diligentissimorum. His adde *casum fortuitum* qui per quemcunque diligentissimum provideri non potuit. Exemplum *culpæ latae* est, cum quis librum, quem commodatum habebat, reliquit in scamno extra domum, ubi patebat volentibus surripere; *culpæ levis*, si v. g. Commodatarius reliquit librum intra cubiculum, sed aperto ostio, unde furripi poterat: *Levissima*, si quis reliquit eundem librum in cubiculo, clave quidem observato, attamen non tentavit digito, num observatum maneret? Sic Pereyra in Elucid. à n. 147. & plures alii. Not. autem contingere aliquando *culpam juridicam*, conjunctim esse cum *Theologica*; nimirum cum esses obligatus, potuisti damnum providere, & non providisti; aliquando ab ea disjunctim, eo, quod omnem diligentiam præcavendi damnum apposeris, sed, quia non apposuisti, quam diligentes, vel diligentissimi, apponerent, culpam juridicam committis, quia ex juris dispositione, & ex natura contractus obligaris, eâ diligentia non apposita, damno, & casui fortuito satisfacere. Nam hæc obligatio humano commercio, & Societati multum expediens est; his præmissis:

ARTICULUS II.

Quid, & quotuplex sit Commodatum?

1344 *Commodatum*, ex etymologia vocis, dicitur, *quasi commodo datum alteri gratis*, vel *quasi commodo accipientis, sive utensis*, datum; Sumitur tum pro re ipsa, cujus usus alteri conceditur; tum pro contractu, qui inflit. quib. mod. §. *item is*, sic definitur: *est rei alicujus quoad solum usum gratuita concessio*. A Molina to. 2. D. 294. init. & Lessio l. 2. c. 27. n. 4. Sic explicatur, ut per particulam (*gratuita*) differat à locato, pro quo interesse conceditur. Sic definitum *commodatum* est veluti genus ad duas species, nempe *commodatum præse*, & *precarium*. *Commodatum præse* datur, quando quis aliquid commodat ad certum, & designatum tempus, ante quod repeti non possit, idque sive *expressè*, sive *tacite*; *expressè*, ut si commodet librum ad mensem; *tacite*, ut si commodet librum, ut transcribatur; tunc enim tantum temporis *tacite* conceditur, quantum necessarium est ad transcribendum. Si ante hoc tempus repetatur, Commodatarius, (nempe, qui commodatum accepit) non tenetur reddere; si Dominus vi extorqueat, tenebitur de damno securo.

1345 *Commodatum* est contractus *nominalis*, ut dicitur L. 7. §. 1. de pactis ibi: *Conventiones juris gentium, quæ pariunt actiones in suo nomine (id est pacti) non stant, sed transeunt in proprium nomen contractus, ut emptio &c. Commodatum*; quod *re initus* §. 2. Instit. Quib. mod. re ibi: *item is cui res aliqua utenda datur, id est commodatur, re obligatur, & tenetur commodati actione*. Est *bona fidei* §. 28. Instit. de actionib. nam ibi actio commodati numeratur *inter actiones bona fidei*; quod *gratis*, in dict. §. 2. ibi: *commodata autem res tunc proprie intelligitur, si nulla mercede accepta, vel constituta res tibi utenda data est; gratuitum enim debet esse commodatum*.

1346 *Commodatum* i. dividitur ratione *materiae* in id, quod est rerum mobilium, vel immobilium; corporearum, vel incorporearum; ratione *finis*; nam aliud est tantum gratia Commodatarii; aliud, gratia ejus tantum, qui dat; ut si quis commodet aliquid sponse, vel uxori, quo comptior, & ornatio ad eum deducatur; aliud gratia utriusque; 3. ratione